

Цивільне право та процес,
господарське право та процес,
сімейне право, міжнародне право

ВИМОГИ ДО ФОРМИ І ЗМІСТУ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Шестакова С.О., канд..філол.наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
та українознавства, Сумський НАУ

Здійснюючи цивільне судочинство, захищаючи права і законні інтереси людини і громадянина, суд вирішує справу по суті та ухвалює судові рішення. Саме такий судовий документ, як судові рішення найбільш детально досліджувався в науці цивільного права, зокрема у працях М.Г. Авдюкова, М.А. Гурвіча, П.П.Заворотька, Н.Б. Зейдера, А.Ф. Клейнмана, Н.А. Чечиної, Д.М. Чечота, М.Й. Штефана та інших.

Так, П.П. Заворотько та М.Й. Штефан вважають, що судові рішення - це не тільки акти здійснення правосуддя, а й процесуальні документи, у яких зафіксовані наслідки процесуальних дій під час розгляду і вирішення справи [1, 23].

Дотримання вимог, що висуваються до судового рішення, є гарантією захисту та відновлення прав і свобод людини і громадянина, гарантією здійснення правосуддя і, в цілому, однією з гарантій становлення правової держави.

Згідно зі ст. 215 ЦПК рішення суду складається з чотирьох частин, зокрема вступної, описової, мотиваційної та резолютивної, кожна з яких має свою мету і зміст.

Так, *вступна частина* покликана індивідуалізувати відповідне рішення серед інших видів судових постанов та інших судових рішень у конкретних справах. У цій частині вказується час та місце ухвалення рішення; найменування суду, що ухвалив рішення; прізвище та ініціали судді (суддів - при колегіальному розгляді); прізвище та ініціали секретаря судового

засідання; імена (найменувань) сторін та інших осіб, які брали участь у справі; предмет позовних вимог [2].

Треба зазначити, що найменування суду наводиться без будь-яких скорочень, бажано повністю записувати прізвище, ім'я та по батькові судді, а також прізвище, ім'я та по батькові секретаря судового засідання. Дату прийняття рішення в судовому засіданні необхідно подавати комбінованим способом. Чітко і повно треба зазначити найменування сторін та предмет позовних вимог. Зауважимо, що дані про склад суду, відображені в рішенні, повинні збігатися з даними у протоколі, інакше порушується принцип незмінності складу суду. До того ж, за словами Р.Куйбіди та О.Сироїд, у цій частині рішення необхідно уникати форми «суд ... при секретарі судового засідання», оскільки суд не діє при секретарі, а швидше навпаки - секретар при суді. Оскільки секретар судового засідання є учасником судового засідання, то краще зазначати: «суд ... за участю секретаря судового засідання»[3, 164]. Отже, наводимо приклад вступної частини судового рішення:

РІШЕННЯ

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

Справа № 2-4479/2011

23 квітня 2011 року

м. Сімферополь

Київський районний суд міста Сімферополя Автономної Республіки Крим у складі: Головуючого, судді Харченко Ірини Олександрівни, за участю секретаря Алексейчук Анастасії Олексіївни, розглянувши у відкритому судовому засіданні цивільну справу за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7, третя особа - приватний нотаріус ОСОБА_8, про визнання довіреностей недійсними, - встановив...[4].

Описова частина має на меті фіксацію вихідних правових позицій сторін і відображення їх найбільш важливих процесуальних дій. У цій частині міститься узагальнений виклад позиції відповідача; пояснень осіб, які беруть участь у справі; інших доказів, досліджених судом.

Зазначимо, що позиція позивача, відповідача, пояснення осіб викладаються в тому вигляді, у якому вони наведені позивачем, відповідачем, третьою особою загальнолітературною мовою. Позовні вимоги відображаються так, як вони наведені в позовній заяві; якщо було змінено предмет, підстави позову, ціна позову, то ці факти зазначаються в описовій частині судового рішення. Якщо відповідач подав зустрічний позов, то в цій частині зазначається його суть, а також заперечення позивача проти зустрічного позову. Суд також не має права давати своїх оцінок ні позиції осіб, які беруть участь у справі, ні доказам.

Мотивувальна частина містить а) установлені судом обставини і визначені щодо них правовідносини; б) мотиви, з яких суд вважає встановленими або відсутніми ті чи інші факти. Ураховуючи дані обставини, суд зазначає, які докази він бере до уваги, а які відхиляє, викладаючи в цій частині свої мотиви таких дій. Крім того, суд обов'язково повинен зазначити ті нормативно-правові акти, які регулюють установлені судом правовідносини, тобто точно вказати назву статті, її частину, абзац, пункт, підпункт закону, на підставі якого вирішено справу, а також процесуальний закон, яким суд керувався.

Зазвичай мотивувальна частина судового рішення починається висновком суду щодо заявленої вимоги, чи підлягає воно задоволенню (повністю чи частково), чи в задоволенні відмовляється.

Зміст мотивувальної частини робить рішення зрозумілим, логічним і переконливим, є засобом самоконтролю суддів, що ухвалюють рішення, а також допомагає здійснити і спростити перевірку правомірності рішення.

У *резолютивній частині* міститься суть відповіді суду на ті чи інші вимоги матеріально-правового характеру. Така відповідь являє собою юридичний висновок суду, який випливає з описової і мотивувальної частини судового рішення. Юридичний зміст цієї частини ґрунтується на висновках суду про задоволення позову або відмову в задоволенні позову повністю або частково; висновки суду по суті позовних вимог; розподіл судових витрат;

строки і порядок набрання рішенням законної сили та його оскарження [2]. Резолютивна частина судового рішення повинна бути повною, тобто охоплювати висновки щодо кожної вимоги позивача та зустрічного позову відповідача в разі його наявності. Вона повинна бути зрозумілою, чіткою, вичерпною, безумовною, із зазначенням прізвищ сторін, найменувань юридичних осіб. Посилаючись на закони та нормативні акти, якими керувався суд під час прийняття рішення, слід наводити повну назву закону, нормативного акта, його номер і дату, статтю, пункт, параграф.

Спочатку суд викладає свій висновок про задоволення вимог повністю чи частково або про відмову в їх задоволенні.

У разі задоволення позову суд викладає свій висновок по суті кожної вимоги в обсязі, в якому їх було задоволено, шляхом зазначення відповідного способу захисту.

У резолютивній частині судового рішення суд також наводить свій висновок про розподіл судових витрат між сторонами відповідно до задоволених чи незадоволених судом вимог.

Якщо необхідно, суд наводить інші правові наслідки ухваленого рішення, наприклад, висновок про негайне виконання судового рішення, якщо для цього є підстави, або в разі відмови в задоволенні позову - висновок про те, що після набрання судовим рішенням законної сили вжиті заходи забезпечення позову припиняються тощо.

Наприкінці резолютивної частини судового рішення суд обов'язково повинен зазначити строк і порядок набрання судовим рішенням законної сили та його оскарження.

Резолютивна частина викладається в імперативній формі без наведення будь-якої аргументації, оскільки остання міститься в мотиваційній частині.

Приклад:

«.....с у д В И Р І Ш И В:

У задоволені позову ОСОБА_1 до ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, ОСОБА_5, ОСОБА_6, ОСОБА_7, третя особа - приватний нотаріус ОСОБА_8,

про визнання довіреностей недійсними - відмовити.

Рішення може бути оскаржено в апеляційному порядку до Апеляційного суду Автономної Республіки Крим через суд першої інстанції шляхом подання апеляційної скарги в 10-денний строк із дня проголошення рішення. Особи, які брали участь у справі, але не були присутні в судовому засіданні під час проголошення судового рішення, можуть подати апеляційну скаргу протягом десяти днів із дня отримання копії цього рішення [4].

Таким чином, рішення суду – це офіційний документ, укладання якого вимагає професіоналізму, системності, зосередженості, знань судової практики та постійного підвищення рівня професійності майстерності.

Використана література

1. Заворотько П.П., Штефан М.Й. Судове рішення. - К., 1970.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : від 18 березня 2004 р. № 1618 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40/41, 42. – ст. 492. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
3. Куйбіда Р. Посібник із написання судових рішень / Р. Куйбіда, О. Сироїд. - К.: Дрім Арт, 2013. - 224 с.
4. Спр. № 2-4479/2011, розглянута Київським районним судом м.Сімферополя Автономної Республіки Крим 23.04.2012, 2012 р. [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/24040364>.